

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Urtos/5/2020
Identifikačné číslo spisu:	3014000020
Dátum vydania rozhodnutia:	06.10.2020
Meno a priezvisko:	JUDr. Pavol Farkaš
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2020:3014000020.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Pavla Farkaša a sudkýň JUDr. Aleny Šiškovéj a JUDr. Martiny Zeleňakovej, na neverejnom zasadnutí konanom dňa 6. októbra 2020 v Bratislave, v trestnej veci odsúdeného H. H., v konaní o podmiennečné prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody, o sťažnosti odsúdeného H. H. a prokurátora Krajskej prokuratúry Trenčín proti uzneseniu Krajského súdu v Trenčíne z 11. augusta 2020, sp. zn. 23 Ntc 5/2014, takto

rozhodol:

Podľa § 193 ods. 1 písm. c) Tr. por. sťažnosti odsúdeného H. H. a prokurátora Krajskej prokuratúry Trenčín s a z a m i e t a j ú .

Odôvodnenie

Krajský súd v Trenčíne (ďalej aj „krajský súd“ alebo „súd prvého stupňa“) uznesením z 11. augusta 2020, sp. zn. 23 Ntc 5/2014, podľa § 415 Tr. por. v spojení s § 12 ods. 2 zákona č. 549/2011 Z. z. o uznávaní a výkone rozhodnutí, ktorými sa ukladá trestná sankcia spojená s odňatím slobody v Európskej únii a o zmene a doplnení zákona č. 221/2006 Z. z. o výkone väzby v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 549/2011 Z. z.“) odsúdeného H. H. podmiennečne prepustil z výkonu trestu odňatia slobody, ktorý mu bol uložený rozsudkom Krajského súdu v Brne, pobočka v Zlíne, z 26. novembra 2013, sp. zn. 61 T 7/2013, v spojení s rozsudkom Vrchného súdu v Olomouci z 5. júna 2014, sp. zn. 2 To 19/2014, ktorý bol uznaný na území Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne z 9. decembra 2014, sp. zn. 23 Ntc 5/2014, v spojení s rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „Najvyšší súd“ alebo „sťažnostný súd“) z 21. apríla 2015, sp. zn. 4 Urto 1/2015. Podľa § 68 ods. 1 Tr. zák. krajský súd zároveň odsúdenému určil skúšobnú dobu v trvaní tri roky, nariadil probačný dohľad vo výmere tri roky a ustanovil odsúdenému primerané obmedzenia a povinnosti podľa § 51 ods. 3 písm. c), ods. 4 písm. k) Tr. zák. spočívajúce:

- v zákaze vycestovania do zahraničia,
- v zákaze stretávania sa s osobami, ktoré boli jeho spolupáchateľmi alebo účastníkmi na trestnom čine - Y. P., V. H., K. P. a E. R.,
- v príkaze oznámiť probačnému a mediačnému úradníkovi každú zmenu miesta pobytu,
- v príkaze zamestnať sa v skúšobnej dobe alebo uchádzať sa preukázateľne o zamestnanie,
- v príkaze preukazovať v priebehu probačného dohľadu jedenkrát za tri kalendárne mesiace zdroje

svojho živobytia.

Podľa § 68 ods. 1 Tr. zák. bola nad odsúdeným počas celej skúšobnej doby nariadená aj kontrola technickým prostriedkom - zariadením na určenie polohy kontrolovanej osoby podľa § 6 zákona č. 78/2015 Z. z. o kontrole výkonu niektorých rozhodnutí technickými prostriedkami v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 78/2015 Z. z.“) s tým, že podľa § 6 ods. 2 tohto zákona je odsúdený povinný mať pri sebe zariadenie na určenie polohy kontrolovanej osoby počas celého trvania kontroly technickými prostriedkami.

Odsúdený H. H. podal proti rozhodnutiu krajského súdu v zákonnej lehote sťažnosť, ktorú odôvodnil s poukazom na to, že uložené opatrenia by zasahovali do jeho právnej sféry i do právnej sféry jeho blízkych dlhý čas, značne intenzívnym spôsobom presahujúcim mieru nevyhnutnosti na ospravedlnenie sledovaného legitímneho cieľa, preto ich hodnotil ako neprimerané. V súvislosti s hodnotením povahy spáchaného trestného činu namietal právnu kvalifikáciu skutkov podľa slovenského právneho poriadku a odvolávajúc sa na judikát zverejnený pod R 13/2016 mal za to, že trestný čin vydierania mal byť kvalifikovaný len ako zločin. V nadväznosti na uvedené zdôraznil, že bol oprávnený žiadať o podmienene prepustenie z výkonu trestu už po výkone jeho dvoch tretín. Ďalej uviedol, že mu bolo znemožnené vytvárať si podmienky na podmienene prepustenie a v rámci prebiehajúceho konania pred Európskym súdom pre ľudské práva v jeho veci nebola popretá jeho argumentácia, že len v dôsledku zlého zaobchádzania v slovenských väzniciach bude obmedzený na osobnej slobode dlhšie najmenej o jeden rok kvôli získaniu kladného hodnotenia zo strany väzenských orgánov. Pre potvrdenie záverov krajského súdu a vo vzťahu k argumentácii prokurátora prezentovanej v konaní odsúdený podotkol, že Trestný zákon vyžaduje splnenie podmienok pre podmienene prepustenie z výkonu trestu v momente rozhodovania súdu o žiadosti odsúdeného. Odsúdený namietal všetky negatívne hodnotenia väzňov z minulosti ako nekonkrétne, objektívne nepreskúmateľné a neverifikovateľné s tým, že boli dôsledkom jeho zadržania v bezpečnostnom režime a podľa jeho názoru aj vyjadrovania nesúhlasu s takýmto spôsobom výkonu trestu. Poukázal na to, že od vyradenia z bezpečnostného režimu bol hodnotený už len pozitívne, čo zdôraznil aj krajský súd. K hodnoteniu rizika sociálneho zlyhania odsúdený dodal, že nepripúšťa započítanie už zahladených odsúdení, a záver sociálneho pracovníka týkajúci sa jeho nekritickosti k spáchanému trestnému činu označil za svojvoľný, v rozpore s tvrdením príslušného pedagóga. Uzavrel, že reálne možno v jeho neprospech započítať len tri body, čo predstavuje nízke riziko sociálneho zlyhania. K namietaným výrokom napadnutého rozhodnutia doplnil, že sa s nimi nemôže stotožniť. V predmetnej veci podľa jeho názoru nebolo produkované zistenie o spochybnení prognózy vedenia riadneho života, a teda o nevyhnutnosti uloženia predmetných opatrení. Závery krajského súdu sú v tomto smere nedostatočne odôvodnené. Odsúdený vysvetlil, že k podaniu sťažnosti ho viedli vážne okolnosti a výhrady jeho blízkych k nariadenej kontrole technickým prostriedkom a z toho plynúcim možným zásahom do ich právnej sféry. Vzhľadom na jeho rozhodnutie viesť normálny život nepovažuje za nevyhnutné ani ostatné uložené opatrenia, no akceptuje ich z toho dôvodu, že nebudú mimoriadne sťažovať jeho začlenenie do spoločnosti, výkon povolania a výkon práva na súkromný a rodinný život. Nariadenie probačného dohľadu v maximálnej možnej výmere podľa neho však nemožno považovať za odôvodnené. Rovnako uloženie zákazu vycestovania do zahraničia je podľa neho závažným zásahom do slobody pohybu a objektívne mu môže brániť v realizácii zamýšľaného výkonu povolania, ide tak o opatrenie spôsobilé mu po dobu troch rokov sťažovať začlenenie do spoločnosti a legálne zadovážovanie si príjmov na živobytie. Možnosť nariadenia kontroly technickým prostriedkom odsúdený nekonzultoval so svojimi blízkymi, pre ktorých sú možné zásahy do ich právnej sféry nepríjemné a nesúhlasia s nimi. Hoci odsúdený v tejto súvislosti nepredpokladá narušenie dobrých rodinných vzťahov, výhrady blízkych mu nie sú ľahostajné. Je si vedomý predchádzajúceho súhlasu s kontrolou výkonu rozhodnutia technickými prostriedkami, súhlasu však nepredchádzala zrelá úvaha a zistenia o stave a charaktere zariadenia. Pre odsúdeného to znamená absolútne vylúčenie jeho záujmových a športových aktivít, obmedzenia v sociálnych a intímnych kontaktoch, v obliekaní a v mnohom inom. Takýto spôsob života po dobu až troch rokov je pre neho nepredstaviteľný. Takéto opatrenie nemožno považovať za proporcionálne. V súvislosti s nariadeným zákazom vycestovať do zahraničia dodal, že z Českej republiky bol vyhostený na neurčito a keďže neovláda žiadnu cudziu reč a vracia sa do iného prostredia bez závadových osôb a s trvajúcim rozhodnutím viesť normálny život,

domnienka o možnom páchaní ďalšej trestnej činnosti inde v zahraničí nie je namieste. Pripustenie takejto domnienky napokon vylučuje odôvodnený záver krajského súdu o rozumnej istote nápravy odsúdeného. Uzavrel, že nebolo produkované žiadne zistenie, odôvodňujúce nevyhnutnosť uložených opatrení, ktoré v kontradikcii s okolnosťami predmetnej veci a krátkym zbytkom trestu neobstoja a javia sa ako nadmerné. Intenzita a trvanie možných obmedzení právnej sféry odsúdeného, ktoré sa môžu dotýkať aj jeho blízkych, nepredstavuje vzhľadom na absenciu bližšieho odôvodnenia ich uloženia za obmedzenia nevyhnutné k ochrane spoločnosti. Sú neproporcionálne, veľmi prísne, a preto sa s nimi nestotožňuje. Navrhol, aby Najvyšší súd napadnuté uznesenie zrušil, sám rozhodol o podmienечnom prepustení a pri nadväzujúcich výrokoch prihliadal na skutočnosti uvedené v sťažnosti. Zároveň žiadal, aby Najvyšší súd zvážil naliehavosť prejednávania sťažnosti.

Prokurátor Krajskej prokuratúry Trenčín včas podanou sťažnosťou napadol rozhodnutie súdu prvého stupňa ako celok. Nestotožnil sa s názorom krajského súdu na splnenie materiálnych podmienok pre podmienечné prepustenie odsúdeného. Podľa jeho názoru dôvodné očakávanie vedenia riadneho života je v tomto prípade viac ako pochybné, a to s prihliadnutím na charakter spáchanej trestnej činnosti i na stredné riziko sociálneho zlyhania. V prípade odsúdeného sa jedná o osobu, ktorá počas výkonu trestu opakovane porušila ústavný poriadok. Uvedené nemôže byť podľa prokurátora zárukou toho, že odsúdený bude schopný viesť riadny život. Bol sedemkrát súdne trestaný pre úmyselné trestné činy násilnej a majetkovej povahy, z toho prvýkrát ako mladistvý, v minulosti mu boli uložené viackrát nepodmienечné tresty odňatia slobody, v súčasnosti sa proti nemu vedú dve konania, z toho v jednom prípade pre zločin útoku na verejného činiteľa, ktorého sa mal dopustiť ÚVV a ÚVTOS Bratislava. Predchádzajúce odsúdenia teda na odsúdeného nemali vplyv, nakoľko pokračoval v páchaní trestnej činnosti. Prokurátor okrem iného dodal, že z vykonaného dokazovania vyplynulo, že odsúdený nedisponuje žiadnou formálnou kvalifikáciou, ukončil iba základnú školu a ani vo výkone trestu odňatia slobody neprejavil dostatočnú manuálnu zručnosť, tvrdenie o tom, že bude po prepustení z výkonu trestu vykonávať prácu automechanika, sa preto javí ako účelová. Následky jeho trestnej činnosti ho mrzia, ale škodu poškodeným nenahradil a ani sa im dodatočne neospravedlnil. Odsúdený nepreukázal polepšenie a neexistuje u neho dôvodný predpoklad, že po prepustení bude viesť riadny život. Vzhľadom na uvedené prokurátor navrhol, aby Najvyšší súd napadnuté rozhodnutie podľa § 194 ods. 1 písm. b) Tr. por. zrušil a podľa § 415 Tr. por. návrh odsúdeného na podmienечné prepustenie zamietol.

K sťažnosti prokurátora sa vyjadril odsúdený podaním doručeným súdu prvého stupňa 22. septembra 2020. Poukázal na nedostatky v argumentácii spočívajúce v nedostatočnej rekapitulácii vykonaného dokazovania, formalistických záveroch a sústreďení sa na minulosť. Z argumentácie je podľa neho zrejmé, že nesplnenie materiálnych podmienok pre podmienечné prepustenie prokurátor odvodzuje zo skutočností týkajúcich sa stavu z minulosti, pričom však Trestný zákon vyžaduje preukázanie polepšenia v momente rozhodovania o žiadosti odsúdeného. Aj samotný krajský súd v odôvodnení svojho rozhodnutia uvádza, že prejav polepšenia nemusí byť daný v počiatkoch výkonu trestu odňatia slobody, z čoho je zrejmé, že súd porušenie ústavného poriadku odsúdeným neopomenul, ale v súlade so zákonom sa zameral na splnenie podmienok k momentu rozhodovania. K momentu rozhodovania prokurátor pritom aktuálne skutočnosti nevyvracia ani nerozporuje. V súvislosti s predchádzajúcou trestnou činnosťou, ktorej charakter prokurátor namietal, odsúdený uviedol, že pri trestnom čine vydierania bol odsúdený za pokus, nie za dokonaný trestný čin, a v predmetnej veci nie sú prítomné žiadne špecifiká, ktoré by aj vzhľadom na trest uložený v hornej hranici trestnej sadzby skutok umožňovali posudzovať ako zvlášť neobvyklý či odlišný od iných podobných deliktov, resp. že skutok by bolo možné charakterizovať ako podstatne prevyšujúci intenzitu, aká sa obvykle vyskytuje u zločinov daného druhu, a ani prokurátor netvrdí opak. Neodôvodnený poukaz na charakter trestnej činnosti preto napadnuté uznesenie nespochybňuje. Podobne neobstoja ani neodôvodnený poukaz na stredné riziko sociálneho zlyhania, pretože prokurátor opomína spochybnenie tohto tabuľkového dotazníka vykonanými dôkazmi, nevyvrátenou argumentáciou odsúdeného a v neposlednom rade závermi krajského súdu poukazujúcimi na kvalitatívny význam negatívnych bodov. Reálne možno odsúdenému započítať len tri negatívne body, čo predstavuje záver, že resocializačná prognóza je priaznivá a riziko sociálneho zlyhania nízke. Pokiaľ prokurátor po spochybnení záverov o strednom riziku sociálneho zlyhania nenavrhol žiadne dokazovanie a ani nespochybňuje hodnotenie dotazníka krajským súdom,

formalistický poukaz na stredné riziko sociálneho zlyhania je nielen nespôsobilý spochybniť závery napadnutého uznesenia, ale aj nekorektný. Prokurátor poukazuje aj na opakované porušenie ústavného poriadku z marca 2015, pričom nie sú zjavné bližšie okolnosti týchto dvoch trestov v priebehu dvoch týždňov. Nemožno tak posúdiť ich zákonnosť a závažnosť v súvislosti s podmienkami podmieneného prepustenia. K sťažným podmienkam výkonu trestu odsúdený poznamenal, že do bezpečnostného režimu bol umiestnený 6. marca 2015, následne bol dvakrát potrestaný. Dôvodom bezpečnostného režimu malo byť zistenie, že údajne podnecoval ostatných odsúdených k podávaniu petícií a sťažností proti podmienkam výkonu trestu, za nič podobné ale potrestaný nebol. Cieľom väzenských orgánov bolo umlčať odsúdeného a zabrániť mu tak vo výkone tých legálnych práv, ktoré im prekážali. Ak prokurátor v sťažnosti formalisticky poukazuje na porušenie ústavného poriadku, ku ktorému malo dôjsť pred viac ako piatimi rokmi, a pritom nie je možné zistiť ich viazanosť na zmenu vnútorného postoja odsúdeného, ani táto námietka nie je spôsobilá spochybniť správnosť napadnutého rozhodnutia. V súvislosti s disciplinárnymi previneniami odsúdeného sa kumuluje viacero skutočností nepripúšťajúcich ich vplyv na vylúčenie záveru o polepšení sa odsúdeného: pochybnosť o spôsobe výkonu trestu v zmysle zásady, že neprávom nemožno dosahovať právo, a plynutie času v spojitosti s už len pozitívnym hodnotením správania odsúdeného v momente rozhodovania súdu. Odsúdený ďalej vyjadril názor, že potrestania v Českej republike by vôbec nemali byť brané do úvahy z dôvodu, že slovenský právny poriadok, ktorým sa výkon trestu riadi, nerieši pri odovzdanom rozhodnutí a hodnotení odsúdeného výkon trestu ako celok. U odsúdeného preto nemali byť evidované žiadne disciplinárne tresty. Akceptovaním týchto potrestaní tak objektívne dochádza k nepripustnému zhoršeniu postavenia odsúdeného, ako keby vykonával trest v Českej republike, kde by však mohol disciplinárne tresty zahľadiť. Existuje medzera v práve, ktorá nemôže byť odsúdenému na príťaž, preto sa na disciplinárne previnenia nemôže prihliadať a vyvodzovať z nich negatívne dôsledky. Uvedeným sa nezaoberal ani krajský súd. Pokiaľ ide o predchádzajúce odsúdenia, nešlo o opakované páchanie druhovo identickej trestnej činnosti v krátkom časovom období pred aktuálne vykonávaným trestom a v minulosti odsúdenému spoločnosť nedala možnosť podmiennečným prepustením preukázať, že miernejší trest na jeho nápravu postačuje. V súvislosti s českou judikatúrou odsúdený poukázal na to, že hoci trestná minulosť je dôležité hľadisko pri posudzovaní podmienok pre podmiennečné prepustenie, hodnotenie prognózy vedenia riadneho života nemôže byť založené len na nej, ale treba zohľadniť aj ďalšie poznatky o osobnosti odsúdeného, stave jeho nápravy i prostredia, v ktorom by sa ocitol po prepustení, a zaoberať sa tiež okolnosťami spáchanej trestnej činnosti pri zameraní sa na mieru prekonania subjektívnych príčin trestnej činnosti. Trestnú minulosť nemožno hodnotiť mechanicky, len počtami odsúdení či nevyužitých šancí podmiennečného prepustenia, táto skutočnosť nemôže sama osebe vylúčiť možnosť podmiennečného prepustenia, pokiaľ odsúdený naozaj zmenil svoj život. Podľa kriminologických výskumov dochádza k opusteniu kriminálnej dráhy postupne, nejde o jednorazovú zmenu. Rovnako nemožno paušálne dospieť k záveru, že u viacnásobných recidivistov už podmiennečné prepustenie nepripadá do úvahy. V súvislosti s vedením iných trestných činov odsúdený zdôraznil prezumpciu nevinoty a nemožnosť vyvodzovania akýchkoľvek negatívnych dôsledkov z neskončených konaní. K námietke prokurátora o nedostatočnej manuálnej zručnosti uviedol, že je v rozpore s vykonaným dokazovaním, keďže bol dvakrát disciplinárne odmenený za vzornú a dlhodobú kvalitnú pracovnú činnosť a ručné šitie obuvi technologicky nezvládal kvôli zraneniu ruky. Na dôvažok vysvetlil, že absencia formálnej kvalifikácie nie je prekážkou výkonu práce automechanika s výnimkou určitých špecializovaných prác. Zhrnul, že sťažnostná argumentácia prokurátora je len nesúhlasom s napadnutým uznesením, no jeho závery nijakým spôsobom nespochybňuje. Prokurátor podľa neho opomenul všetky skutočnosti svedčiace v prospech odsúdeného, zistený skutkový stav veci k momentu rozhodnutia, ktorý ani nespochybňuje a vo vzťahu ku ktorému nenavrhol ďalšie dokazovanie, a ani nenaznačuje, ako by ďalší krátky výkon trestu mohol prispieť k resocializácii odsúdeného. Sťažnosť prokurátora, preto považoval za nedôvodnú a navrhol ju zamietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd nadriadený preskúmal na podklade oboch sťažností, ktoré podali oprávnené osoby včas, podľa § 192 ods. 1 Tr. por. správnosť výrokov napadnutého uznesenia i konanie predchádzajúce týmto výrokom a zistil, že sťažnosť odsúdeného ani sťažnosť prokurátora nie je dôvodná.

Rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne z 9. decembra 2014, sp. zn. 23 Ntc 5/2014, v spojení s

rozsudkom Najvyššieho súdu z 21. apríla 2015, sp. zn. 4 Urto 1/2015, bol na území Slovenskej republiky uznaný rozsudok Krajského súdu v Brne, pobočka v Zlíne, z 26. novembra 2013, sp. zn. 61 T 7/2013, v spojení s rozsudkom Vrchného súdu v Olomouci z 5. júna 2014, sp. zn. 2 To 19/2014 (ktorým bol H. H. uznaný vinným z trestných činov podľa Trestného zákona platného v Českej republike: zločin vydierania podľa § 175 ods. 1, ods. 2 písm. a), písm. c), ods. 3 písm. a), písm. c) v štádiu pokusu podľa § 21 ods. 1, prečin porušovania domovej slobody podľa § 178 ods. 1, ods. 3, prečin šírenia poplašnej správy podľa § 357 ods. 1, ods. 2, prečin nedovoleného ozbrojovania podľa § 279 ods. 1, a bol mu uložený nepodmienečný trest odňatia slobody na desať rokov); s tým, že uložený trest odsúdený vykoná na území Slovenskej republiky a na účely výkonu trestu bol zaradený do ústavu so stredným stupňom strázenia. Trest si odsúdený začal vykonávať v Českej republike 27. novembra 2012, na území Slovenskej republiky od 22. mája 2015. Predpokladaný koniec trestu je po započítaní vykonanej väzby 27. mája 2021.

Krajskému súdu v Trenčíne bol 16. apríla 2020 doručený návrh (žiadosť) odsúdeného H. H. na podmienne prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody. Po vypočutí odsúdeného na verejnom zasadnutí krajský súd rozhodol napadnutým uznesením tak, že odsúdeného podmienne prepustil pri súčasnom stanovení skúšobnej doby, uložení probačného dohľadu a primeraných obmedzení a povinností vrátane kontroly technickými prostriedkami. Svoje rozhodnutie odôvodnil s poukazom na splnenie formálnych i materiálnych podmienok pre podmienne prepustenie, keď ku dňu rozhodnutia odsúdenému zostávalo vykonať ešte desať mesiacov uloženého trestu (teda vykonal 9/10 trestu), preukázateľne u neho došlo k polepseniu a za splnenú krajský súd považoval aj prognózu vedenia riadneho života po prepustení. V bližšom odôvodnení poukázal na to, že odsúdený sa prevažnú časť doteraz vykonaného trestu nachádzal v bezpečnostnom režime a od jeho posledného vyradenia z tohto režimu v júli 2018 je jeho správanie hodnotené už len pozitívne. Odsúdený sebakriticky priznal, prečo v minulosti páchal trestnú činnosť, a postoj kritickosti voči páchanej trestnej činnosti potvrdil aj pedagóg odsúdeného vo výkone trestu odňatia slobody. Vo vzťahu k iným trestným konaniam krajský súd uzavrel, že samy osebe nemôžu byť dôvodom na zamietnutie návrhu odsúdeného aj s ohľadom na zásadu prezumpcie neviny, a k hodnoteniam ústavu a k dotazníku rizika sociálneho zlyhania uviedol, že tieto majú len odporúčací charakter, pričom dotazník treba hodnotiť aj z hľadiska kvalitatívneho (negatívne body za pohlavie, či predchádzajúci trestnú činnosť bez ohľadu na plynutie času). Poukázal na rodinné zázemie odsúdeného, jeho víziu pracovnej činnosti i na odporúčanie samotného riaditeľa ústavu. Krajský súd uzavrel, že existuje rozumná istota, že náprava odsúdeného bude dovŕšená na slobode aj pred vykonaním celého trestu odňatia slobody. Probačný dohľad a skúšobnú dobu v trvaní troch rokov potom uložil za účelom rozptýlenia možných pochybností v otázke vedenia riadneho života, najmä vzhľadom na povahu spáchaných trestných činov i skutočnosť, že odsúdený aktuálne trest vykonáva v ústave so stredným stupňom strázenia. Podľa krajského súdu je nad odsúdeným potrebná určitá kontrola, vrátane kontroly uložených primeraných obmedzení a povinností, ktoré by ho mali viesť k vedeniu riadneho života po prepustení bez páchania ďalšej trestnej činnosti.

Najvyšší súd ako súd sťažnostný v tomto konaní posudzoval otázku, či záver obsiahnutý v napadnutom uznesení bol z hľadiska aplikovaných zákonných ustanovení správny. Dospel k záveru, že súd prvého stupňa postupoval správne, ak odsúdeného z výkonu trestu podmienne prepustil a súčasne uložil opatrenia, ktoré vzhľadom na okolnosti prípadu považoval za potrebné a zároveň postačujúce. Najvyšší súd sa v plnom rozsahu stotožňuje s dôvodmi uvedenými v odôvodnení napadnutého rozhodnutia, na tieto poukazuje a s ohľadom na to, že rozhodnutie súdu prvého a druhého stupňa tvoria z významového hľadiska jeden celok, nebude ich už jednotlivo opakovať (I. ÚS 336/2016, III. ÚS 447/2016). Na zdôraznenie ich správnosti dodáva nasledovné:

Podľa § 66 ods. 1 Tr. zák., súd môže odsúdeného podmienne prepustiť na slobodu, ak odsúdený vo výkone trestu plnením svojich povinností a svojím správaním preukázal polepsenie a môže sa od neho očakávať, že v budúcnosti povedie riadny život, a

a) ak ide o osobu odsúdenú za prečin po výkone polovice uloženého nepodmienečného trestu odňatia slobody alebo rozhodnutím prezidenta Slovenskej republiky zmierneného nepodmienečného trestu odňatia slobody,

b) ak ide o osobu odsúdenú za zločin po výkone dvoch tretín uloženého nepodmienečného trestu odňatia slobody alebo rozhodnutím prezidenta Slovenskej republiky zmierneného nepodmienečného trestu odňatia slobody,

c) ak ide o osobu odsúdenú za zločin, ktorá nebola pred spáchaním trestného činu vo výkone trestu odňatia slobody po výkone polovice uloženého nepodmienečného trestu odňatia slobody alebo rozhodnutím prezidenta Slovenskej republiky zmierneného nepodmienečného trestu odňatia slobody; súd zároveň nariadi kontrolu technickými prostriedkami.

Podľa § 66 ods. 2 Tr. zák., pri rozhodovaní o podmiennečnom prepustení súd prihliadne aj na povahu spáchaného trestného činu a na to, v akom ústave na výkon trestu odsúdený trest vykonáva.

Podľa § 67 ods. 1 Tr. zák., osoba odsúdená za obzvlášť závažný zločin alebo osoba odsúdená na trest odňatia slobody podľa § 47 ods. 2 okrem osoby odsúdennej na doživotie môže byť podmiennečne prepustená až po výkone troch štvrtín uloženého trestu odňatia slobody.

Podľa § 68 ods. 1 Tr. zák., pri podmiennečnom prepustení súd určí skúšobnú dobu na jeden rok až sedem rokov; skúšobná doba sa začína podmiennečným prepustením odsúdeného. Súd môže zároveň nariadiť probačný dohľad nad odsúdeným vo výmere do troch rokov a ustanoviť mu primerané obmedzenia alebo povinnosti uvedené v § 51 ods. 3 a 4. Ak ide o podmiennečné prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody na dvadsaťpäť rokov alebo na doživotie, súd určí skúšobnú dobu na desať rokov a súčasne nariadi probačný dohľad nad odsúdeným vo výmere do piatich rokov a ustanoví mu primerané obmedzenia alebo povinnosti uvedené v § 51 ods. 3 a 4. Podmiennečne prepustený je povinný podrobiť sa kontrole technickými prostriedkami, ak je takáto kontrola nariadená. Nariadiť kontrolu technickými prostriedkami možno, ak sú splnené podmienky podľa osobitného predpisu. Skúšobná doba neplynie počas výkonu nepodmienečného trestu odňatia slobody a počas výkonu väzby.

Podľa § 18 ods. 1 zákona č. 549/2011 Z. z., súd, ktorý rozhodol o uznaní a výkone rozhodnutia, je oprávnený prijať všetky následné rozhodnutia spojené s výkonom trestnej sankcie vrátane podmiennečného prepustenia odsúdeného z výkonu trestu odňatia slobody.

Podľa § 193 ods. 1 písm. c) Tr. por., nadriadený orgán zamietne sťažnosť, ak nie je dôvodná.

Inštitút podmiennečného prepustenia je inštitútom mimoriadnym, ktorý je možné využiť a aplikovať len za splnenia zákonom stanovených podmienok. Odsúdený nemá automaticky nárok na podmiennečné prepustenie. Zákon ponecháva na úvahu súdu, či pri zohľadnení a zhodnotení všetkých skutočností návrhu vyhovie alebo nie. Zmyslom podmiennečného prepustenia nie je, aby za dobré správanie, prípadne za dobrú prácu vo výkone trestu odňatia slobody bol odsúdený (páchateľ) automaticky prepustený po vykonaní stanovenej doby trestu. Podmiennečné prepustenie je na mieste v tom prípade, ak vzhľadom k účelu trestu a k ďalším okolnostiam, ktoré môžu mať v tomto smere význam, je odôvodnený predpoklad, že odsúdený i na slobode povedie riadny život a že neexistuje pre spoločnosť príliš veľké riziko jeho recidívy. Pozitívna prognóza budúceho správania odsúdeného je nutným predpokladom pre rozhodnutie o podmiennečnom prepustení z výkonu trestu odňatia slobody, pričom význam má i zistenie, aké sociálne podmienky sú vytvorené pre odsúdeného po jeho prípadnom prepustení. Cieľom podmiennečného prepustenia je motivovať odsúdeného k zmene života a k tomu, aby svojím správaním a plnením povinností vo výkone trestu preukázal polepšenie. Ak bol dosiaľ vykonanou časťou trestu už dosiahnutý jeho účel, je ďalší jeho výkon nepotrebný.

Z obsahu spisového materiálu vyplýva, že H. H. bol odsúdený sedemkrát, z toho šesťkrát išlo o nepodmienečné odsúdenie, jedenkrát podmiennečné, pričom v tomto prípade sa odsúdený osvedčil. Všetky odsúdenia okrem aktuálne vykonávaného trestu boli zahladené. Trestná činnosť bola rôznorodá, pri niektorých druhoch trestných činov opakujúca sa, nemožno však uzavrieť, že by gradovala. Čo sa týka časového intervalu, prvýkrát bol H. H. za trestný čin odsúdený ako mladistvý (1996), v trestnej činnosti pokračoval až do odsúdenia v roku 1999, následne bol odsúdený v roku 2003 a naposledy v roku 2013, medzi odsúdeniami sú teda narastajúce časové rozdiely, z toho medzi poslednými dokonca značný. Aktuálne sa vedie len jedno konanie, ktoré dosiaľ nebolo rozhodnuté ani neprávoplatne.

Odsúdený bol v rámci výkonu trestu v rôznych zariadeniach zaradený do bezpečnostného režimu, z hodnotení poskytnutých jednotlivými ústavmi (v rámci Českej republiky Olomouc a Valdice, v rámci výkonu trestu na území Slovenskej republiky Bratislava, Leopoldov, Ilava, Banská Bystrica - Kráľová) však nevyplýva, že by toto zaradenie súviselo s agresívnym či násilným správaním odsúdeného vo výkone trestu v konkrétnom ústave. Počiatky výkonu trestu sú poznamenané neprispôobilosťou odsúdeného, konfliktmi na rôznych úrovniach, dvoma disciplinárnymi trestami, ktoré nadväzujú na zaradenie v rámci ústavu. Od roku 2018, po premiestnení do miernejšieho režimu, je správanie odsúdeného hodnotené pozitívne, evidujú sa dve disciplinárne odmeny, dlhodobé pracovné zaradenie a pracovné návyky, posun vo vzťahu k vlastnej trestnej činnosti. Je teda zrejmé, že správanie odsúdeného a postoj k trestnej činnosti a trestu obzvlášť v posledných dvoch rokoch vykazuje znaky pozitívnych zmien. Podmienečné prepustenie odporúčal aj riaditeľ ústavu, v ktorom si odsúdený v súčasnosti trest odpykáva.

V rámci hodnotenia bol predložený dotazník rizika sociálneho zlyhania, v ktorom odsúdenému vyšlo bodové hodnotenie spadajúce do stredného rizika (7 bodov), ohrozeného bodmi 6 - 11, teda v prípade odsúdeného ide takmer o hraničnú hodnotu. Treba podotknúť, že dotazník je zostavený len z 13 otázok, z ktorých niektoré sa týkajú pohlavia, veku, vzdelania (v týchto odsúdený získal až tri negatívne body). V otázkach veku a pohlavia odsúdený získava alebo nezískava body bez vlastného pričinenia, nemôže ich ovplyvniť. V rozpore s údajom uvedeným v dotazníku („zodpovednosť akceptuje čiastočne, má menší záujem zmeniť sa, je menej kritický k spáchanému trestnému činu“), ktorý predstavuje ďalší negatívny bod hodnotenia, pedagóg odsúdeného na verejnom zasadnutí uviedol, že s odsúdeným pracoval dva roky a podľa jeho názoru prejavil kritickosť vo vzťahu k svojej trestnej činnosti. Je zrejmé, že vypracovaný dotazník sa vo vzťahu k odsúdenému v predmetnej veci javí ako neobjektívny.

Pokiaľ ide o zázemie odsúdeného (rodinné, pracovné), z jeho vyjadrení a z ďalších listinných dôkazov vyplýva, že s rodinou má dobré vzťahy, tieto vzťahy udržiaval počas celej doby trvania výkonu trestu, bývanie má zabezpečené a má záujem i možnosť pracovať, finančne mu pomôžu bratia. U odsúdeného teda možno dôvodne predpokladať, že sa po prepustení z výkonu trestu odňatia slobody dostane do prostredia s rodinnou i finančnou oporou, ktoré môžu byť zárukou vedenia riadneho života. V tejto súvislosti je významná i skutočnosť, že návrat odsúdeného nie je situovaný na miesto, kde naposledy páchal trestnú činnosť, čím sa môžu eliminovať i negatívne vplyvy na jeho život po prepustení na slobodu.

Postoj k trestnej činnosti sa u odsúdeného skutočne javí ako kritický. Podľa jeho vyjadrení sa s komplicmi rozišiel, prehodnotil svoje priority. Je pokornejší, skromnejší a po dlhých rokoch v zlých podmienkach má zásadne znížené (prehodnotené) nároky na životnú úroveň, čo bolo v minulosti príčinou páchania trestnej činnosti. Už sa nechce mať lepšie za každú cenu, nemá už také nároky na život a nechce si zabezpečovať bezpracné zisky. Následky ho mrzia a chce sa podieľať na náhrade škody. Úvahy odsúdeného k subjektívnym príčinám trestnej činnosti, sklonom k nej a avizovaná snaha o ich elimináciu pôsobia pozitívne a ukazujú znaky sebareflexie a triezvosti, ktoré sú dobrým základom pre zmenu životného postoja. O zmene postoja svedčí aj posledné hodnotenie ústavu a dve disciplinárne odmeny.

Vo vzťahu k formálnym podmienkam podmienečného prepustenia treba uviesť, že odsúdený začal vykonávať trest 27. novembra 2012 a do trestu mu bola započítaná väzba vykonaná na území Českej republiky, i na území Slovenskej republiky (v iných trestných veciach), s predpokladaným ukončením trestu 27. mája 2021. Odsúdený má teda v súčasnej dobe odpykaný trest prevyšujúci zákonom predpísanú výmeru pre splnenie podmienok podmienečného prepustenia (§ 67 ods. 1 Tr. zák.) bez ohľadu na právnu kvalifikáciu skutkov podľa slovenského právneho poriadku.

S ohľadom na uvedené možno uzavrieť, že formálne i materiálne podmienky na podmienečné prepustenie odsúdeného H. H. z výkonu trestu odňatia slobody boli splnené.

Čo sa týka námietok prokurátora, Najvyšší súd podotýka, že tieto sú sústredené najmä na okolnosti, ktoré predchádzajú zmene postoja odsúdeného a jeho kladnému hodnoteniu zo strany ústavu na výkon trestu (opakované odsúdenia, porušenie ústavného poriadku). Nezohľadňujú, že odsúdený vykonáva desaťročný trest, čo je veľmi dlhá doba, v rámci ktorej sa účinky trestu môžu prejaviť v hociktorom časovom úseku, čo však neznižuje význam zmeny smerom k lepšiemu. Polepšenie a účinok (výkonu) trestu sú subjektívna záležitosť. Proces premeny a uvedomenia si príčin vlastného zlyhania a potreby nápravy je individuálne a môže prichádzať v rôznych obdobiach života odsúdeného či výkonu trestu. Preto splnenie podmienky polepšenia treba posudzovať až v momente rozhodovania o žiadosti o podmienené prepustenie a je nutné reflektovať celý priebeh výkonu trestu, nielen jeho určitý úsek, ktorý môže byť prechodným obdobím a môže súvisieť s konkrétnymi okolnosťami prípadu, ktoré je rovnako potrebné dôsledne zvažovať. Nie je pritom možné abstrahovať od skutočnosti, že nástup do výkonu trestu odňatia slobody predstavuje výraznú zmenu v doterajšom spôsobe života odsúdeného a je potrebné, aby sa na režim výkonu trestu aklimatizoval, obzvlášť za sťažených podmienok, ako tomu bolo v tomto prípade. Nie je možné mechanicky hodnotiť celý výkon trestu bez zohľadnenia plynutia času a zváženia vývoja správania sa odsúdeného, najmä ak je trest uložený v dlhšej výmere. Ak správanie odsúdeného po nástupe do výkonu trestu vykazuje určité problematické rysy, postupom času sa však stabilizuje, nepredstavuje to vo väčšine prípadov prekážku pre konštatovanie o polepšení sa odsúdeného. Ani trestnú minulosť nemožno hodnotiť mechanicky, bez previazanosti na aktuálne správanie a charakteristiky odsúdeného. Samotný faktor trestnej minulosti a závažnosť aktuálneho trestného činu je síce dôležitý pri prognóze očakávania vedenia riadneho života odsúdeného, táto prognóza však nemôže byť založená výlučne a len na trestnej minulosti. Ak by totiž záver súdu o nenaplnení podmienky očakávania vedenia riadneho života bol založený primárne na okolnostiach a dôvodoch, ktoré hrali úlohu pri ukladaní samotného trestu odňatia slobody (predchádzajúce odsúdenia, závažnosť trestnej činnosti), mohlo by prísť k porušeniu zásady zákazu ne bis in idem. Navyše, pokiaľ u odsúdeného H. H. až do posledného odsúdenia zlyhával účinok prevýchovnej funkcie trestu a dochádzalo k recidíve, nie je vylúčené, že práve uloženým desaťročným trestom (v prevažnej časti vykonaným), ktorý je v porovnaní s doteraz jemu ukladanými a ním odpykanými trestami najdlhší, sa dosiahol účinok žiadanej nápravy. Je možné uvažovať o tom, že žiaduci efekt mohol byť spôsobený dlhším časovým obdobím výkonu trestu, ale i plynutím času a osobnostnými zmenami u odsúdeného súvisiacimi napríklad s jeho pribúdajúcim vekom. Najvyšší súd je toho názoru, že dôvera v polepšenie a jeho akceptácia môže byť dôležitým momentom pre upevnenie individuálnej prevencie u odsúdeného, s pozitívnym dopadom na jeho psychiku, ďalší život a zameranie.

Pokiaľ ide o ďalšie námietky prokurátora v sťažnosti, treba poznamenať, že nebol produkovaný žiadny relevantný argument, ktorým by bolo zdôvodnené nesplnenie podmienok pre podmienené prepustenie odsúdeného H. H.. Najvýraznejšími argumentami prokurátora boli opakované odsúdenia, z ktorých však všetky okrem aktuálne vykonávaného trestu boli zahľadené; prebiehajúce ďalšie konania, z ktorých sa pokračuje len v jednom prípade, pričom ostatné skončili zastavením trestného stíhania, eventuálne inak bez odsudzujúceho rozsudku; trestné konanie vedené pre skutok spáchaný vo výkone trestu (útok na verejného činiteľa), ktoré skončilo zastavením trestného stíhania (zatiaľ neprávoplatným), pričom ide o skutok z roku 2009 (teda ešte pred posledným odsúdením). Namietané doterajšie nenahradenie škody je potrebné vnímať i cez prizmu možností odsúdeného vo výkone trestu odňatia slobody a cez výšku škody a pokiaľ ide o absenciu kvalifikácie odsúdeného pre výkon povolania automechanika, táto nemôže byť dôvodom pre záver, že odsúdený nebude mať možnosť sa zamestnať v tejto oblasti, táto skutočnosť jeho pôsobenie v nej nevylučuje. Napokon za absolútne irelevantný sťažnostný súd považuje úvahu prokurátora poukazujúcu na možnú reakciu verejnosti na prípadné predčasné prepustenie odsúdeného, a to bez ďalšieho komentára.

K uloženým opatreniam (probačný dohľad v trvaní tri roky, obmedzenia a povinnosti, a to zákaz vycestovať do zahraničia, zákaz stretávať sa s vymedzenými osobami, príkaz oznámiť každú zmenu miesta pobytu, zamestnať sa v skúšobnej dobe alebo preukázateľne sa uchádzať o zamestnanie a preukazovať raz za tri mesiace v priebehu probačného dohľadu zdroje svojho živobytia, kontrolu dodržiavania uložených opatrení technickými prostriedkami počas celej skúšobnej doby) v kontexte sťažnosti odsúdeného Najvyšší súd uvádza, že tieto tak, ako boli uložené, považuje v komplexe za

primerané a postačujúce. Pokiaľ ide o uloženie probačného dohľadu, podmienené prepustenie s dohľadom navrhol pri hodnotení odsúdeného i samotný riaditeľ ústavu, v ktorom je aktuálne vykonávaný trest odňatia slobody, a za vhodný ho považuje taktiež sťažnostný súd. Probačný dohľad sa v prípade podmieneného prepustenia odsúdených osôb ukladá bežne, ide o podporný inštitút podmieneného prepustenia, ktorý má slúžiť ako podpora odsúdeným pri zaraďovaní sa do bežného života a pomoc trvajúca počas skúšobnej doby zameraná na prevenciu recidívy, resp. kontrolu uložených obmedzení a povinností. Probačný dohľad bol uložený na tri roky, čo korešponduje dĺžke vymeranej skúšobnej doby, určenej v zákonom stanovenom rozmedzí (§ 68 ods. 1 Tr. zák.). Rovnako tak uložené obmedzenia a povinnosti zamerané na elimináciu rizika zlyhania odsúdeného v problematických oblastiach sťažnostný súd považuje za vhodné a vystihujúce podstatu rizík u odsúdeného, najmä vo vzťahu k zákazu vycestovať do zahraničia, keďže odsúdený si v súčasnosti vykonáva trest pre trestnú činnosť spáchanú v Českej republike. Uložené obmedzenia a povinnosti sa nejavia ako neprimerane zaťažujúce, či obmedzujúce odsúdeného v bežnom živote, obzvlášť s poukazom na odsúdeného prezentovaný záujem zamestnať sa a predsavzatie zmeniť svoj život. Treba dodať, že zákaz vycestovať do zahraničia sám osebe nevylučuje možnosť podnikat', najmä ak sa naplní tvrdenie odsúdeného, že pomoc pri zabezpečovaní prostriedkov obživy mu poskytnú i súrodenci. Kontrola technickými prostriedkami počas celej skúšobnej doby je zrejme najväčším obmedzením, ktoré v tomto prípade bolo uložené. K tomu treba podotknúť, že technické prostriedky umožňujú priamu (aj keď nie neobmedzenú) kontrolu uložených obmedzení a povinností, preto sa takéto opatrenie v predmetnej veci javí ako spôsobilé dôslednejšie a spoľahlivejšie prispievať k eliminácii rizika zlyhania po prepustení odsúdeného na slobodu. Doba kontroly technickými prostriedkami je pritom viazaná na skúšobnú dobu a javí sa ako adekvátne i s ohľadom na dĺžku vykonávaného trestu.

Hoci odsúdený vo svojej sťažnosti vyslovil nesúhlas s uloženými opatreniami, pretože ich považuje za neproporcionálne a obmedzujúce jeho bežný život, Najvyšší súd má za to, že tieto výhrady nie sú namieste. Napadnuté rozhodnutie bolo vydané v prospech odsúdeného a za také ho treba ako celok považovať. Opatrenia sú proporcionálne s ohľadom na všetky okolnosti predmetnej veci a účel, ktorý majú plniť, t. j. individuálnu prevenciu a zníženie rizika recidívy, a medzi prezentovaným účelom (cieľom) a použitými prostriedkami existuje vyvážený vzťah, ktorý je v súlade so zásadou proporcionality ako takej.

Rozhodnutie krajského súdu je vzhľadom na uvedené skutočnosti vecne správne a dostatočne odôvodnené. Formálne i materiálne podmienky pre podmienené prepustenie odsúdeného H. H. z výkonu trestu boli splnené a opatrenia uložené súdom prvého stupňa sú primerané a spôsobilé splniť svoj účel.

Z uvedených dôvodov Najvyšší súd rozhodol tak, že sťažnosť odsúdeného i sťažnosť prokurátora ako nedôvodné zamietol podľa § 193 ods. 1 písm. c) Tr. por.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu sťažnosť nie je prípustná.